

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Bætica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68899](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68899)

salutationis extreme clam ad eum ingressus, ceptam confessionem integre excepit. Vbi vero, fratre mortuo, ne obolum quidem ex tanta hereditate, testamento etiam ab annis quinque condito, sibi relictum esse comperit, seipsum grauiter incusans venit ad Patrem, ab eoque fixis humi genibus, & manentibus lacrymis, veniam petijt. Instituta cæpta Sodalitas Dei Matris, quæ sic ciuium animos ad eam accendit, vt iam alumnos numeret octoginta. Primus in eam nomen dedit Episcopus: eius exemplū mox secuti Canonici sex e primoribus, Tribunus item militum, & honestissimi quique ordinis equestris, Iuris consulti, medici, ciuēsque non ignobiles. Milites præsidarij, ægri etiam, & vincti oratione, consilio, operaque iuuant nostrorum. Dux vero horum non immemor officiorum, impetrauit nobis à Rege tributū cuiusdam remissionem, quæ aureis amplius mille æstimatur: quam Rex ipse, pro sua in Societatem beneuolentia, perhonorificis verbis concessit; significauitque præterea gratissimum sibi esse, quod sedem Nostri figerent in eo Gallia, Hispaniaque confinio.

P R O V I N C I A

B Æ T I C A.

BÆTICA Prouincia duodeuiginti domicilijs complectitur socios quadringentos octoginta quatuor: Sacerdotes centum octoginta tres; Studiosos septuaginta duos; Coadiutores temporales centum

centum sexaginta quatuor; Nouitios sexaginta quinque. Domus Professa vna. Collegia sexdecim. Residentia vna. Hispali in domo professa socij septuaginta. In Collegio Hispalensi sexaginta septem. In Anglicano nouem. Cordubæ octo supra sexaginta. Granatæ quinquaginta tres. Montellæ sexaginta. Marcenæ septemdecim. Astigi viginti tres. Malacæ duodeuiginti. Baëzæ quatuordecim. In Collegio Triguerensi viginti. In Xerensi decem. In Gaditano tredecim. In Cazolano quatuordecim. In Vbedano sex. In Frexenalensi vndecim. In Guadixensi quatuor. In Antiquerana Residentia septem. Auxerunt numerum vnus & triginta, minuerunt tredecim.

DOMVS PROFESSA HISPALENSIS.

VT ab urbanis exordiamur, magna Hispalensium in nos beneuolentia, magnus amor; quem & sua satis liberalitate testati sunt. Elcemofynæ quotidianæ septuaginta amplius sex socijs (quos domus hæc commodè aluit) sustentandis fuere satis. Ad has accesserunt aurei mille, quos vir pijssimus, nostrique ordinis amantissimus Celdonius Azoca, Hispalensis Ecclesiæ Canonicus, suo nobis testamento legauit. Instrumentum sacrum & nummis in eius usum collatis, & donarijs pretiosis amplificatum. Matrona quædam altari, in honorem Beati Parentis Nostri Ignatij iam nunc erigendo, donauit aræ fasciam pulcherrimè laboratâ, ipsam triginta & centum aureis æstimabilem. Alius effigiem Beatæ Virginis suum brachijs gestantis

L 3

filium

filium (trecentis amplius illa stat aureis) obrulit.

TRES mortalem vitam cum immortalis commutarunt: Pater Ioannes Ambia, molesta imprimis ægritudine multum diuque tentatus: quam ipse, pariter ac mortem inde contractam, non equo solum, sed alacri pertulit animo. Alter Pater Didacus Cauallar, notæ senex probitatis, in celeberrimo illo Simancensi domicilio ac tyrocinio educatus; atque adeo in proximorum salutem totus semper intentus, ut duo defexaginta iam annis in Societate transactis, mors ipsa nequaquam hoc in genere remissius, quàm eo, quo caput die, laborantem inuenerit. Tertius Pater Franciscus Vazquez, virtutum omnium exemplar egregium. Cuius (secundum Deum) institutioni (quippe qui annos complures in tyronum educatione præclaram posuit operam) acceptos ferre debemus eorum per multos, qui exemplo suo Prouinciam hanc & ornant, & suis veluti humeris sustinent. Innumeras ipse quoque Deo lucratus est animas, cum confessionibus excipiendis; tum potissimum concionibus: quibus auditores suos ubique frequentissimos, ab inueterata vitiorum consuetudine deterrebat; nec minus efficaciter ad virtutem impellebat. Ceterum extrema iam senectute acerbissimis, eisdemque continuis calculi doloribus discruciat, inuicta se semper patientia præstitit.

CONCIONES in nostro, alijsque ciuitatis celeberrimis templis habitæ frequentissimè, pleno auditorum conuentu, pari fructu & approbatione. Quidam è nostris, dum pro suggesto de Diuæ Magdalene laudibus verba faceret ad populum, castitatem laudâs, & in omnem generatim impudiciam inuehens; quæ ad verba hæc præmeditatò dicenda parauerat.

parauerat; O impudice impudicitiam desere, &c. nolens & insciens, imò & inuitus; sed Deo (quod videtur) inspirante, vi maxima, acerrimâque vocis contèntione in hæc verba prorupit. Quo te agis miser, ac miserande? Relinque iam tandem, adulter, adulterium tuū. Caue seridè ne vltimus hic tibi missus à Deo nuncius, ne postrema resipiscendi occasio fiet. Nescis insane, nescis quantum capiti tuo periculum impendat. Nescis, inquam, quàm citò tuam sit deus causam discussurus. Nostin' an crastina tibi postrema dies illucescet? An eâdem ipsa imparatus è viuis (ac quod timere debuisses) in æternos cruciatus abripieris? Absoluta vero concione, ad cubiculum rediens, se ipsum cœpit increpare, quod adulterum speciatim & adulterium nominasset; non verò in impudicitiam potius generatim fuisset inuectus. Sed ipsum nequaquam aberrasse rei comprobauit euentus. Aderat prope suggestum femina genere nobilis, moribus nō item: quam cum sequenti die, ipsâ concionis hora, vir suus cum alio cubantem, & thorum suum fidemque violantem obseruaret, ira concitus, vtrumque gladio transfodit, eoque ipso temporis momento animas miserrimè expirauère. Factum percebuit illicò, parèmq; ciuibus admirationem, ac timorem incussit,

Idem sacerdos dum ipso die Diuæ magdalenzæ sacro concionatur, in impudicosque itidem inuehens, factum enarrat; puellam, quæ fortè aderat honesto loco, præclaris naturæ dotibus insignitam, ita permouit, vt à fæda libidinis turpitudine, cui se pessimo aliarum exemplo emanciparat, ad veram antea cœ vitæ detestationem, & animi sordium expiationem impulerit, non sine vberimis lacrymarum riuulis inter confitendum profusis. *Quin*

imò è domo nostra recta in cœnobium perrexit, monialis vitæ rationem susceptura; nullis adducta precibus, vt domum repeteret suam, eiusque suppellectilem, ac mundum muliebrem asseruanda curaret; Ea inquam, quæ dæmoni hæctenus seruire, abeant cum ipso in rem malam. Rei fama volitabat, & factum laudabatur vbique adeo, vt cum eleemosynam, qua tyrocini anno aleretur, sacerdos noster emendicaret; alij pecunias, alij annonam certatim conferrent. Nomine verò dotis, quam, à cœnobium suum ingredientibus, exigere solent moniales, ducentos aureos pia femina, sororis Beati Patris Nostri Ignatii proneptis, elargita est. Ipsa verò laudabili exemplo in instituta vitæ ratione perseverat, eò vsque alacris, vt cū adolescens nobilis, quicum turpem ipsa consuetudinem habuerat, cœnobium adiens, illam non iam pellicem, sed vxorem continuo ducendam postularet obnixè, renuerit illa constantissimè, seridò contestans se religiosam vitam (cuius iam dulcedinem degustare cœperat) nec cum regno mortali vllò, quantumcumque maximo, nedum cum proposito connubio commutaturam.

SODALITAS clericorum non mediocre cepit hoc anno præsentem incrementum. Sodales nosocomia, sæpe quidem omnes, at non nulli diebus singulis circumeunt. morbo affectos verbis & muneribus leuant. Mulieres nonnullas à pellicatu abduxerunt: alias cum coniugibus reconciliarunt: aliquot in matrimonium collocarunt: alias in cœnobio concluderunt: multas denique puellas, quæ se quæstui meretricio tradere iam tunc incipiebant, in honesta tutaque sede collocarunt. Custodias publicas adeunt, & in Ecclesiastico præsertim carcere

carcere vinctos, quos summa indigentia laborare intellexerint, summa ipsi sollicitudine curant. Etenim ex Sodalibus triginta inter se pacti sunt, ut diebus singulis vnusquisque, vice sua, prandium vinctis parat; quatuor quotidie prandentibus assistunt, dumque cibo reficitur corpus, animus pia lectione pariter recreatur. Iidem sacellum carceris, & sacra ornamenta vetustate, neglectuque squalentia, pristino nitori restituerunt: medicum prætereâ, & pharmacopolam exquisierunt, qui eisdem ægrotantibus, quæcumque ad curationem corporis necessaria sunt medicamenta, gratis ministrent. Animi verò salutem curant nostri, vinctos de peccatis audientes, &, celebrioribus aliquot diebus, eisdem cælesti conuiuio excipientes,

Nec vinctis dumtaxat consulunt; cœnobijs quoque præsto sunt. Virgines quædam sacræ, cum ob egestatem suam Corporis Domini festum, ut moris hic est, celebrare nō possent, Sodales, hac in læ cura suscepta, festum celebrarunt insigni apparatu adhibito, omnigeno vocum & instrumentorum concentu, præclaro ciuitatis exemplo, magno monialium ipsarum gaudio. Cærus nobilium augetur in dies numero, nec minus pietate. Nō solum enim ipsi diligenter animorum suorum saluti inuigilant; sed erga proximos (ægros præsertim in nosocomijs iacentes, quibus aperto capite, flexisque genibus ministrant) omnia pietatis & Christiani hominis officia præstant.

COLLE.

COLLEGIUM
HISPALENSE.

Res scholastica feliciter procedit. Auditores circiter mille numerantur: qui omnes ad litterarum cognitionem, & studium religionis pari cursu contendunt: aded nec exigua sui in vtroque genere profectus documenta præbuerunt. Ex his quidam, summa rei familiaris indigenria laborans, nunquam adduci potuit, vt cum pudicitie detrimento inopie sue remedium, hac ei conditione à femina (nupta illa quidem) oblatum admitteret. Quin & occasionis fugiendæ causa domum eius, quam antea necessitate coactus frequentarat, vel adire deinceps recusauit, nec constantia hæc premio caruit. Deus enim eius egestati, honestiori ratione consuluit. Alius iam maturæ vir ætatis, cum verbis alijs opprobrij plenis, tum potissimum obiecto mendacij dedecore, ad vindictam lacessitus, ab ea tantum abfuit, vt hæc dumtaxat verba reddiderit: Bene tibi est; solitam me feritatem deposuisse; & ouem iam esse, qui aries esse solebam. In alio egregia visa patientia; qui grauissimam verborum, pugnorumque contumeliam, quam respondere facile potuisset, non modo non propulsarit, sed ad ipsius aduersarij se pedes abiciens, iniuriæ sibi illatæ, haud aliter quàm si eam ipse intulisset, ab eo veniam petijt.

At inter reliquos auditores elucet maximè, qui Dei genitricem patronam habent. Ii sacellum suum pretiosis donis, & ornamentis auxerunt. In xenodochijs & carceribus statis diebus conueniunt:

unt: Alij vinctos, ægrotosque solantur: instruunt alij: alij cohortationibus pijs ad virtutem & frequentem Sacramentorum vsum informant. Adquendam Sodalitatis alumnum, dum per vicos eques incederet, proba quidem specie & primaria, re tamen verâ impura femina accessit, illum allocutura: constitit ipse, melius quiddam velle ratus. Veruntamen vbi nil aliud habere negotij, quam vt ad turpitudinem inuitaret, intellexit; indignitate commotus, lora, quæ manu gestabat, in faciem illi infixit, ea vi, vt vibicibus distinctam, aufugiens ipse continuò, reliquerit. Quid multa? tantum in omnibus castissimæ Virginis alumnis castitatis studium, vt mulierum, tanquam serpentum, aspectum fugiant: quin & plerique nec ancillas domesticas cubicula sua, se præsentibus, patientur ingredi. Nec defuit, qui cum morti (vitæ quidem laudabiliter actæ consentaneæ) proximus esset, coram Sodalitatis præfecto serio testatus sit, sibi (cum tamen Hispali annos ipsos nouem fuisset commoratus) feminam nullam ex facie notam, præter binas, sanguinis sibi communionem coniunctas; quas, ob vitæ suæ rationem, sæpius alloqui necesse erat. Multi denique tum ex hac Sodalitate, tum è reliquis auditoribus (triceni nimirum bini numerantur à nobis) varijs se religiosorum familiarijs addixerunt.

Ex his quatuor, optimæ spei adolescentes, Societatis facti participes. Quorum vnus, vt ceteros prætermittam, diuitis ille quidem, ac primariæ viduæ filius, matrem, post multas ab ea admotas machinas, quò filium ab incepto reuocaret, magno animi robore, parique constantia peruicit. Illa quidem filii in Societatem ingressu mulie-

briter

briter indignabunda, ab Apostolico Nuncio impetrauit, ne Hispalim è Montellano tyrocinio, quò se iam filius contulerat, remitteretur, de re melius deliberaturus. Aiebat nimirum ipsum non Dei impulsu, sed nostrorum suasu & blanditiis, ad Societatem experendam & ineundam, adductum. Ergo reuocatur Hispalim; in domo cuiusdam canonici templi maximi deponitur, à nostro, à materno alloquio semotus, ipse rem maturius examinaturus. Interim exarat mulier epistolam propria manu, proponit ob oculos filio blanditias, opes, honores, dignitates, & quæcumque maternus excogitare poterat affectus, vt tyronem ab instituto dimoueat, sed nihil proficit: quin imò cum epistola filio daretur in manus, vt legeret, accipere se nolle constanter asseruit, ni prius ad superiores suos deferretur, ipsique legendi potestatem facerent. Rectè (inquit canonicus) ipse modo superior tuus sum: iubeo, vt perlegas. Tum ille; Nullum alium superiorem noui, præter eum, qui Societatis superior est. Delata tandem ad Patrem Prouincialem, qui tunc Hispali degebat, epistola, remissaquæ adolescenti, vt legeret: legit, rescripsitquæ aliam, eo rationum pondere & efficacitate refertam; vt matri admirationem, æquè ac silentium iniecerit.

Ac vt humanius, liberaliusquæ societas se hac in re gerere videretur: concessa est matri (quam tamen Nuntij prohibuerant literæ) filium coram alloquendi facultas: sed frustra: nec verbis amplius profecit præsens, quàm literis absens profecerat. Transacto deliberationi tempore constituto, à notariis duobus publicis iudici, sententiam laturo, sistendus ducitur: Quorum alter rationum
ponderè

pondere cum illo agere, serioque hortari, ut salubri matris consilio acquiescens, hereditate sua fruatur, & eiusdem orbitatem sua presentia leniat; non id minus gratum Deo fore, quam si se in cœnobio concluderet. Sed tantum abfuit, ut hæc omnia adolescentis pectus diuino amore succensum quaterent, nedum euincerent; ut qui vincere putarat, victus omnino discesserit; iure iurando affirmans, sese adolescenti comitem futurum, ni uxoris & liberorum cura præpediretur. Collocatæ sunt in templo nostro, D. Ermenegildo sacro, insignes eius reliquæ. Is dies, nec non & subsequens, ut legentium & transcribentium desiderio satis fieret, celeberrimus fuit insigni carminum apparatu, emblematum magna elegantia & copia; quibus peristylla decorabantur. Suscepta quædam extra urbem excursio initium dedit congregationi virorum, qui mensibus quibusque ad penitentiam Sacramentum, & ad Eucharistiam sacram accedant: quorum iam exemplum sequi ceteri cœperunt oppidani.

SEMINARIUM ANGLICANVM HISPALENSE.

SOLITI cernuntur in literis progressus. Creuit Alumnorum hoc anno numerus, missis huc ab Audomarensi seminario duo de viginti, optimæ spei adolescentibus. Unus Societatis factus est particeps. Alij dum eodem tenentur desiderio, suum tempus expectare iussi. Quinque hoc anno studiorum suorum confecto curriculo, in Angliam ad conciuēs suos conuertendos rediere, quos iam in insulam tutò penetrasse, operamque in animo-
rum

rum salutem vtiliter impendere nouimus. Ceterum, eorum, qui ex hoc Collegio in Angliam superioribus annis profecti sunt, Guilielmus Richardsonus mortem ob fidei nostræ, Romanæque sedis defensionem, constantissimè subiit, quam hic sigillatim percensere, longum esset; ideoque omittimus, aliàs longiori narratione explicandam.

C O L L E G I V M
C O R D V B E N S E .

SA C R A supellex magnum piorum liberalitate Scepit augmentum. Donata casula violacei coloris aureo, Phrygióque opere elaborata pulcherrimè; cuius mille aureorum æstimatio est. A Scholaribus nostris optimum, non literarum modò, sed etiam virtutis specimen exhibitum; dum & scholas humili sæpè veste frequentarunt; & laceri, pannosique prodeuntes in publicum, aliorum cœnobia Religiosorum adierunt, & pauperum turbæ immixti prandium emendicarunt. Conflata ab eisdem non contemnenda pecuniæ summa, eaque vincis exhibitum prandium; quod nostri epitogio exuti, capiteque nudi, ollis calathisque sublatis in humeros, ad carcerem vsque comportantes, non gratum minus, quàm vtile ciuibus præbuere spectaculum. Adita Xenodochia; quò, magno discipulorum numero cincti, magistri frequentes concurrunt, & officia Christianæ pietatis & Charitatis, in ægrotum cùm corporum animos exercent.

FORIS hoc accidit, Mulier egritudine corporis,
animique

animique miserè conflictata, dum sacerdotem nostrum adire confessionis gratia decernit, repente sanata est, quæ dum conceptum animo ptopositum exequi contendit, repentino casu parietis & trabis operta, & pænè oppressa est: sed incolumis nihilominus Deo iuuante emerfit, adeoque in proposito perstitit, vt nec temporis asperitas, nec locorum distantia prohibere potuerint; quominus Cordubam vsque, magno locorum interuallo distantem, ad conscientiam, à primis annis, apud nostros expiandâ perueniret. Sodalitas ciuium nomine Sancti Spiritus insignita, mirū in in dies capit augmentum, eamque ambiunt plurimi. Sodalium exercitationes hæ ferme sunt. Absoluta exhortatione, cui diebus festis omnibus domi nostræ intersunt, tempus aliquod in rerum diuinarū meditatione, pijsque libri lectione infumunt: vnde in quatuor Xenodochia dimituntur alij, alij in templo nostro vacant orationi. Ineunte mense destiuatur vnus vincitorum litibus procurandis: quem etiam in finem quibusque diebus Sabbati, quodie carcer à magistratibus inuisitur, mittuntur illuc è Sodalibus duo, iuris consultus hic, curatus alter, qui totius Sodalitatis nomine pauperum causas agant. Hoc verò quò efficacius, commodiusque fiat, seni aurei singulis hebdomadis, à Sodalitate, impensarum ratione constituuntur. Quorum industria & auctoritate (ea nempe apud magistratus Sodalitas hæc ualet plurimum) aliquoties effectum est, vt in duplici custodiæ publicæ visitatione, triceni bini vinculis exuerentur. Alium præterea eleemosynarum suarum distributorem Sodalitas habet, qui egentes per urbem exquirat, inuentisque pecunia, rebúsque necessariis

sub.

subveniat. Sed & alteri consuetudini laudande satis, præsens annus initium dedit; ut nimirum vinciti statis quibusdam diebus, expiatis animis, ad sacram synaxim accedant, vno è nostris sacrum solenniter celebrante; cui ad augendam celebritatem, intersunt magistratus ipsi, & è Sodalibus nonnulli; à quibus, communionem peracta, sacro excipiuntur epulo.

Nomine porrò sanctissimæ Trinitatis, instituta est alia nobilissimorum virorum Sodalitas: quorum militarium ordinum cruciferi nonnulli. Hæc autem, quò rectius progrediatur & facilius, suis ipsa regulis est stabilita: & primo quidem in Sodalitium ingressu, peccata quisque à pueritia retexit. Nec suorum dumtaxat animorum saluti student, sed & proximorum accuratissimè. Erecta est etiam nostrorum opera & consilio domus, in quam se tanquam in tutissimum portum recipiant, quæ à meretricio spumantis salis naufragio eiectæ, ad sanioris tandem mentis littus appellunt. Hæc quidem piorum hominum, qui apud nos sacramenta frequentant, liberalitate sustentantur. Hæc in vrbe. In vicino autem oppido quidam è Nostris dies aliquot commoratus, clericorum congregationem instituit regulis, muneribusque non absimilibus iis, quibus Cordubenses Sodalitates vtuntur. Præterea Sodales hi, nostrorum exemplo, pueros per vias publicas, Christianæ legis elementa canentes, sæpè ducunt, quibusdam ipsorum præcipientibus, respondentibus pueris. Semel singulis hebdomadis ad cohortationem, quam ex ipsorum numero doctior aliquis ad reliquos habet, & ad explicationem quæstionum conscientiæ conueniunt. Bis item ad diuerberationem. Ad eò verò profecit hæc Sodalitas

Sodalitas virtutum exemplo, vt clerici iam alterius oppidi, pia quadam horum æmulatione ducti, simile Sodalitium instituere cœperint.

COLLEGIUM GRANATENSE.

TRES hic diem vltimum antea actæ vitæ consentaneum pijsimè obierunt. Congregatio nobilium magnos facit progressus, constar Sodalibus sexaginta, lectissimis viris. Mirum quantum ad pietatem omnes accensî sint, diplomate ex vrbe transmissio. Ferias sanctissimæ Trinitatis, sub cuius hæc Sodalitas nomine, patrocinio quæ militat, mira altarium structura, templique totius ornatu instaurarunt. Celebritatem auxerunt præsentia sua auditores Regii, totaque ferme ciuitas, ipso Regii senatus præside sacrum faciente. Vt autem cetera Sodalium in proximos officia, aliis annalibus commemorata silcam, hoc vnum, quod instar multorum est, omittendum non censui: vincetos nimirum amplius quinquaginta, partim compositis litibus, partim ære alieno ab ipsis dissoluto, carcere, vinculisque liberatos. Et si quantus sit huiusce Sodalitatis fructus, vno libeat verbo complecti, Illustrissimus Granatensis Archiepiscopus, ciuitatis faciem præclaro Sodalium istorum exemplo, mirum in modum mutatam, prauasque consuetudines in præclara iam pietatis abiisse opera, non sine magna Societatis commendatione affirmat, & vbique prædicat.

EST & alia Clericorum congregatio, quæ
M licet

quæ licet paucos ipsa Sodales adhuc recensent, paucitatem tamen pietate compensat. Est denique in hoc Collegio tertia Sodalitas opificum, & tenuioris census hominum: trecentos amplius illa Sodales numerat. Omnes Xenodochia adeunt, ægrotorum lectos sternunt, multos ad pietatem, & Sacramenta frequenter suscipienda pijs colloquijs, sed moribus præsertim, optimoque vitæ exemplo inducunt. Pecuniarum vim non parvam, tum ad puellas parentibus orbatas, in matrimonio vel honesta aliqua sede collocandas; tum ad aliorum subleuandam inopiam eleemosynæ nomine conquirunt. Cum Sodalium aliquis in morbum incidit, si modò tenuis ille fortunæ fuerit, duo deputantur, qui ægrotum sæpius inuisant, qui medicamina, ceteraque omnia ad salutem necessaria, omnium Sodalium nomine abunde suppeditent. Nec interim hoc sit sine magna commendatione nostrorum, qui, quos instituunt, sic ad omne virtutis genus informant.

FEMINÆ tres primariæ, precibus & inuocatione Beati Patris Ignatij, grauisimo partus periculo liberatæ. Quidam è nostris vocatus ad viri præcipui, à medicis deplorati, & in extremis planè constituti confessionem excipiendam, hominem elinguem, sed spirantem adhuc inuenit. Ipse ergo domum rediens Beato Ignatio rem commendat, ope eius suppliciter inuocata: Insequenti luce, quæ à felicissimo transitus eius die secunda erat, sacrum pro ægroti salute peragit. Reuisit ægrotum; quem melius iam affectum offendit; aded vt magno vtriusque gaudio conscientiam peccatis exonerarit, necnon sanitati mentis ac corporis, (quam Beati Ignatij precibus se consecutum prædicat) breui fuerit

fuerit restitutus ; ac proinde eundem in perpetuum sibi patronum adoptauit. Alius, ad quem uocatus fuerat idem sacerdos, emotumque sensibus, planèque futentem inuenerat, Euangelio & Beati Patris Ignatij oratione recitatis, ad se continuè redijt, animumque expiauit.

SACRARIVM multis, ijsque pretiosis donis, emptis partim, partim piorum liberalitate collatis est auctum ; area imprimis lignea pulcherrimè elaborata, suis ipsa loculis distincta, & instrumentis sacris asseruandis aptissima, cuius æstimatio mille amplius aureorum est : lychnis deinde pensilibus binis, crucibus totidem, ampullis & nolis, omnibus ex solido argento; aræ quoque fasciæ, seu frontalia donata sunt sexcentis aureis æstimata. Matronæ duæ mater & filia, nostri ordinis amantissimæ, bona sua omnia, quæ duodecies aureorum mille summam efficiunt, ipsæ quidem adhuc superstites, ad ædificationem Collegij alicuius, quo in loco Societas ipsa statuerit, promouendam liberalissimè contulerunt. Itùm in aliquot oppida, quæ nostros ante homines non aspexerant, magno labore, non impari fructu. Archiepiscopus sanè de huius missionis utilitate, per ciuium literas certior factus, nostris sæpe grates egit ; & missiones has, quæ Societatis hominibus in vsu sunt, mirum in modum laudauit.

COLLEGIUM MONTELLANVM.

Hoc in Collegio instituuntur nouitij. Odiã inter Ecclesiasticos, laicosquæ restincta, è quibus magna timebantur incommoda. Inductus

M 2

mos,

mos, vt pij quidam viri sacerdotem nostrum custodias publicas inuisentem comitentur: qui & vinctos festiuus plerisque, sed omnibus fere quadragesimæ diebus collectitia cæna excipiunt: ijdem polito pallio, aperto capite, flexis humi genibus ministrant. Absoluta verò cæna, sacerdos in rem subiectam verba facit ad adstantes; qui frequentissimi ad hoc spectatulum confluunt. Extremo anno diem suum, post viginti ferme annos in Societate, atque aded in hoc Collegio omninò religiosissimè, sanctissimèque peractos, obiit Ioannes Nauarrus, natione Gallus, temporalis coadiutor, notæ vir sanctimonix, & cùm ceterarum virtutum, tum paupertatis, & veræ demissionis laude clarissimus. Sed virtutibus eius enarrandis superledeo, cùm breui vita ipsius ad nostrorum exemplum literis mandanda sit. Ad rem Collegij familiarem accessit horrologium cum ære campano duplici, nimirum ad quadrantes, horasque pulsu indicandas, nobis quidem illud percommodum, oppidanis omnibus gratissimum; magnam pretij partem oppidani liberaliter contribuerunt.

C O L L E G I V M M A R C E N E N S E.

IN conuertendis ad Deum animabus, strenue laboratum, fructuosèque. Quidam cùm grauius vulneratus fuisset, hostemque vlciscendi animo in carcere arctissimè constrictū detineret, nostri sacerdotis opera iniuriam totam Christo dimisit. Alterius prospectum famæ, qui honesta quidem conditione natus, multisque ipsius oppidi vicinis

ris non ignobilibus communione sanguinis innexus cum infami more per plateas, viasque publicas (supplicium est infimorum) educendus ex sententia magistratus esset, nostrorum interuentu supplicium hoc, adeoque infamiam euasit: quod non solum cognatos eius omnes, sententiam ægerimè ferentes, nobis egregiè deuinxit, sed magnam quoque ab oppidanis vniuersis laudem promeruit; quin & grates nobis publicè per vias ac plateas ab omnibus actæ. Pristinam in nos beneuolentiam retinet Dux illustrissimus de Arcos; ipse templum nostrum sacrorum mysteriorum causa frequentat, eiusque exemplo aulici omnes.

Nec verò vinci se patitur à virò suo Serenissima Ducissa, bis quot hebdomadis, dum valet, in templo nostro; in domo sua, cum ægrotat, nostris hunc in finem accersitis, communicans. Sed nequaquã minor est pietas illustrissimi Comitis de Luna, qui cum sæpe ipse ad sacram mensam accedat, tum mensibus singulis, suis stipatus aulicis templū nostrum adit, vt omnes, expiatis prius animis, cælesti simul pane reficiantur. Scholæ elementariæ, quæ clausæ superiori anno fuerant, rogatu Ducis illustrissimi apertæ denuo, ea oppidanorum lætitia, gratulationeque; vt præceptores ad munus intermissum redeunt, magistratus vniuersi, virique primarij omnes, omnigeno instrumentorum concentu, vocumque harmonia in gymnasijs suis exceperint, & collocauerint. Quàm verò gratum id Duci extiterit, vel illud satis indicat, quod ducentorum aureorum vectigal annuum, à Senatu ludimagistris sustentandis assignatum, sua ipse auctoritate confirmârit in perpetuum. Quidam ob animi magis liberalitatem, quàm ob doni magnitudinem

rudinem commendandus, bonorum suorum omnium, (ducentorum illa quidem, & viginti quatuor summam aureorum efficiunt) heredes nos post obitum suum, superstes adhuc instituit. Alij instrumentum sacrarij pretiosis casulis auxerunt. Et alius aræ fascia, cuius aureorum trecentorum æstimatio est.

COLLEGIUM ASTIGITANVM.

CONSUETAM in nos benevolentiam Astigitani retinent: Aliqui meditationibus nostris exculti: alij ab impositi sibi falsi criminis infamia; duo ab inferenda sibi morte; alij ab vlciscenda iniuria deterriti; viri aliquot primarij in cedes & vulnera irruentes ad concordiam reuocati. Alij à pellicatu diuulsi, æs alienum non leuis ponderis restitutum à multis. Hæc domi. In quatuor etiam oppida circumiacentia excursum. Ibi is erat ad Catechesim ætatis omnis, ordinisque conuentus, vt oppidorum moderatores ipsi, ceterique nobiles catechismi libellos in manibus gestantes, & fidei elementa concinentes, quasi ductores agminis præirent, plebe tota subsequente.

COLLEGIUM MALACITANVM.

VIGET hic Sodalitas mercatorum. Constat ea viris centenis: sed numerum pietas quam longissimè superat. Ter in hebdomada per hie-

male vernūmque ieiunium, bis autem per reliquam annum flagris se in templo nostro cædunt. Animorum expiatio in omnibus menstrua, in plurimis semimenstrua, in multis hebdomadaria. Conueniunt diebus dominicis horis pomeridianis, vt cohortationem audiant. Inde ad nosocomium rectâ pergunt, cibaria secum ferunt, lectos ægrotantium sternunt; & officia demissionis quæque præstant. Adducunt alios ad patefacienda peccata; alios ad deponendas iniurias. Femina quædam honesto loco nata ex affinis sui domo, ipsa quidem annuente, sed affine nesciente, à deterioris conditionis adolescente, rapta fuit, vel potius educta. Quod factum adeò hominem ad iram concitauit; vt vlcisci iniuriam, grauesque de vtroque pœnas sumere, cogitaret. Ceterùm nostrorum persuasione effectum, vt mulier raptori daretur in matrimoniū; adductusque affinis, vt pacato iam, tranquilloque animo, vtrumque in domum suam, conuictumque reciperet. Quidam cum alteri per epistolam suadere decreuisset, vt vxori suæ (cui erat infensus) necem inferret, nostrorum industria ab incepto destitit.

COLLEGIUM

BAEZANVM.

EX Academia Bæzanæ auditoribus, quindecim meditationibus sacris perfundi. Duo non mediocris Spei adolescentes in nostrum numerum admissi. Sunt hîc binæ Sodalitates; hæc Scholasticorum, illa virorum sæcularium. Vtriusque studium multò magis hoc anno est incitarum diplomatis

M 4

plomatis

plomatis Pontificij promulgatione ; cui inter-
 fuerunt viri primarij ciuitatis omnes , vna cum
 Episcopo Giennensi ; qui Sodalium pietatem lau-
 dibus maximè extulit , accenditque. Magna est
 Baëzanorum in B. P. Ignatium pietas ac religio,
 omnisque ætatis ac ordinis hominum, ad eius im-
 plorandam opem, ad effigiem venerandam con-
 cursus incredibilis. Qui ijdem, sponte sua, obitus
 eius diem festiuo ritu , concione habita , sacroque
 in honorem sanctissimæ Triadis, ad illius in san-
 ctorum catalogum relationem à Deo impetran-
 dam,solemniter decantato, transegerūt. Nec tanta
 pietas in cassum. Etenim salutem ægri , tentati vi-
 ctorem , afflicti solatium, illius inuocatione sæpe
 impetrant. Puella diu laborauerat pedum dolori-
 bus peracerbis , sic vt nec scipionis adminiculo
 gradum vllum facere posset : à domesticis obnixè
 petijt , vt nouendialem precationem , pro salute
 sua, B. Ignatio instituerent. Mirabile dictu ! non-
 dum primus exceserat dies , cùm subito cœpit ex-
 clamare , se meliùs habere , & pedibus stare iam-
 posse. Quo tempore accutrens alia femina por-
 rexit ei baculum , & in B. P. N. Ignatij nomine
 iussit incedere. Quod ipsa, omni ferme molestia
 sublata,continud fecit, simulque ad templum per-
 rexit votum expletura : vbi criminibus expiatis ,
 pedumque sanitate planè restituta , in gratiarum
 actionem sacram suscepit Eucharistiam. Alia fe-
 mina rerum cælestium meditatione , lectioneque
 sacra se diu exercuerat , sed iam pertæsa pietatis
 hæc exercitia remiserat , pæneque omiserat ; huic
 B. Ignatius se in somnis conspiciendum exhibuit,
 tantæque tepiditatis suauissimis verbis admonuit:
 quibus ipsa à somno est excitata , & ad pristinas
 exerci-

exercitationes recolendas, nunc quàm antea studiosius, incitata. Alia grauiissimo capitis dolore laborans, B. Ignatium astantem sibi, ac manibus caput comprimentem videre visa est; statimque dolore euanescente conualuit.

COLLEGIUM TRIGVERENSE.

Quo habitatio nostra laxior, vsibusque Societatis esset opportunior, atrium nouum electromotynis ab huius, oppidorumque circumiacentium incolis, liberalissimè collatis, & cœptum, & ad fastigium perductum fuit. Pia quædam femina ducentos aureos huic operi promouendo, centumque in annuos sacrarij redditus testamento reliquit. Quidam præ pudore, ne animi lordes elueret, diu detinebatur; hic cum præ domus suæ foribus staret, videretque sacerdotem nostrum, qui paullo antea concionatus fuerat, in platea nunc medium inter pueros, rudimenta fidei per vicos & compita elata voce decantantem, aliosque maturæ viros ætatis pariter respondentes: ita permotus est animo, vt abiecto pudore, sequenti luce peccata sua omnia vni de nostris, summo cum vtriusque gaudio detexerit. Hoc anno cœpta est ad Scholasticorum nostrorum institutionem prælectio moralis Theologiæ. Aliqui è nostris nouem oppida vicina percurrerunt, magno labore suo, maiori animorum compendio.

COLLE-

C O L L E G I V M
X E R E N S E .

Res familiaris aucta est mille aureorum vetigali annuo; quod huic Collegio Alvarus Rodriguez, vir nostri ordinis amantissimus, vnicum mancipio ad annos decem, testamento legauit. Congregatio nobilium augefcit in dies pietate, & numero; caelestibus epulis in templo nostro, mente quoque reficiuntur, cerniturque mirabilis in multis morum mutatio. Carcerem saepissime adeunt, & notocomia; collatis eleemosynis victos, agrosque subleuant: eos, qui ob aes alienum in vinculis detinentur, aere dissoluto liberant: binique per menses recurrente vice deliguntur, qui victorum causas procurent: quod adeo ipsi sollicitè praestant, vt eorum opera, diebus praefertim anni celebrioribus, omnes omnino victi custodijs exempti fuerint.

C O L L E G I V M
G A D I T A N V M .

NOSTRAE professionis munera nihil intermissa, populis ad pietatem informandis, instruendis militibus classium Indicarum, quæ quotannis Gaditano portu soluunt, nodis contractuum, illicitè hic à mercatoribus initorum, dissoluedis, componendis rixis, exponenda catechesi, concionibus compitalitijs habendis, audiendis confessionibus tum Hispanorum, tum aduenarum

rum, rei mercatoriae causa huc confluentium, Anglorum præcipuè & Gallorum; quorum salutem ut consulat, missus est in hoc Collegium vnus è nostris, ille quidem Anglus, sed vtriusque linguæ peritus. Vnde non solum speratur, sed iam visitur copiosa seges animorum. Non mediocris pecuniae summa elemosynæ nomine nobis a Gaditanis fuit donata, vnde ædificatio domus cœpta priore anno, præsentem ad culmen fuit perducta.

COLLEGIUM CAZORLANVM.

AVGETVR & floret literis, pietateque conuictorum contubernium; quod, noua nunc primùm absoluta ædificatione, illorum vsibus & habitationi percommoda, laxatum. Quidam ex eorum numero ab impura muliercula, missis tum donis, tum literis, ad flagitium semel atque iterum lacessitus, adduci nunquam potuit, ut vel dona admitteret, vel literas legeret. Quinimò cili-cina se veste tanquam fortissimo clypeo communiens, aspectum eius & alloquium diligentissimè, constantissimèque locis omnibus, modisque fugiebat: adeò, ut mulier, quæ diu oppugnârat adolescentem, ut vinceret ipsius malo; tandem ab eo victa magno suo bono fuerit, & ad consilium faciendæ confessionis, vitæque honestioris incundæ pertracta. Ex eodem contubernio adultæ iam ætatis adolescens, nec ignobilis, ab alio grauissima contumelia affectus cum fuisset, & coram numerosa multitudine pugnis ignominiosè, fustibusque contusus, quamuis secum de vltione cogita-

ret;

ret; suafu tamen vnus e nostris iniuriam totam, quam facilè vlcisci poterat, lubens inimico condonauit: nec hoc contentus, causæ, quam aduersario ad eam inferendam præbuisse se purabat, veniam ab eodem, flexis humi genibus, fufisque lacrymis expetiit, eaque ipsa die ad prandium inuitauit.

D v o è conuictoribus nomen Societati dedere. Sacerdos quidam è nostris migravit ad cælum, cuius vt virtutes reliquas notas satis, & spectatas si- leam, id certè tacere non possum; eum, vt pote mortificationis amantissimum, pro eo, qui quamcunque illi patiendi occasionem obtulisset, summo studio Deum deprecari solitum. Quinimò pro quodam, qui præclaram virtutis exercendæ oportunitatem ei derulit, sanctissimum Eucharistiæ sacrificium, in gratiarum actionem, quinquagies obrulit. Sed & hîc quoque B. P. N. Ignatij preces, quantum habeant efficacitatis, non sine miraculo sape constitit. Quidam è nostris ad ægrotum, in extremis constitutum, intempesta nocte vocatus, furentem planè, formidandis dæmonum spectris miserè discruciarum, & (ne se ipsum grauissima membrorum conflictatione conficeret) manibus ligatum, pedibusque reperit. Sacerdos miseratione commotus, ægrotum Parenti Ignatio commendauit; & eius effigiem ære insculptam, quam secum è virgineo circulo appensam afferebat, ægrotum impoluit: nec mora, ipso illo temporis momento conquieuit, ad se ipsum redijt, sicque conuuluit, vt insequenti luce diluculo in templum nostrum venerit, & ab eodem sacerdote, peccatis prius ritè expiatis, synaxim suscepit, incredibili vtriusque gaudio.

Est in hoc oppido piissima quædam femina, quæ duodecimum cum ageret annum, perpetuam Deo virginitatem vouit; quo ex tempore, nostrorum consilio, vitæ reliquum in edomandis animi, corporisque motibus, & omnium exercitatione virtutum, sed assiduo præsertim rerum cælestium meditatione, instituit. Sed præ reliquis virtutibus mirabilis est huius feminae in B. Ignatium, & eius imaginem religio. Diem illum, in quem eo anno pervigilium eius feriarum incidit, hebdomadis omnibus inedia transigit. Quotidie coram eius effigie, quam in cubiculo seruat, quinquies in ipsius honorem orationem dominicam, totiesque salutationem angelicam recitat; sed festis diebus omnibus sphaerulam virginem integram percurrit. Nec tanta pietas utilitate sua, aut præmio fuit cassa. Acerbissimo stomachi dolore, hæc ipsa femina discrucari sæpenumero solebat, cui medicamenta nulla remedium afferre poterant; quin imò dolorem augebant non parum. Cum igitur effigiem Patris. N. stomacho apposuisset, opem eius enixè implorans, ipso eodem temporis momento cruciatu illo, ac dolore liberata est. Aduersus alios quinque similes, eosque grauissimos morbos, simili medicamento fuit vsa. Hæc eadem, cum clauem arculæ, in qua domesticæ pecuniæ seruabantur, amisisset; nec quantumuis diligentissimè conquisitam inueniret, B. P. Ignatio rem commendauit, nec irrita prece. Noctu enim se ipsam sensit à somno excitatam, suo nomine compellari. Erectæ igitur ad vocem compellantis, sedentique in lectulo, B. Ignatius se ipsum cælesti luce fulgentissimum, ore hilarem, facieque tota lætissimum, intuendum exhibuit; & amissam clauem quo in lo-

co reperiret admonuit : euanitque continuo. Ipsa incredibili ob caelestem hanc visionem perfusa gaudio, clauem eodem ipso loco, quo praxiderat B. Ignatius, mane inuenit. Eiusdem quoque monitu schedulam magni momenti, quam amiserat, reperit.

S E D magis adhuc mirabile quod sequitur. Surditate hæc ipsa femina multos iam menses ita laborauit, ut ne quidem auribus suis perquam elata voce inclamantes audire posset. Quoties ergo templum nostrum expiandæ conscientia, vel concionis audiendæ gratia accedebat; flexis prius coram effigie B. Ignatij genibus, eum sic precabatur; Pater mi, sancte. Ignati, (ad quem ego tanquam ad vnicum, certumque malorum meorum remedium solco confugere) ad templum eo, ut animi sordes eluam salubri confessione, ut concioni intersim; sed nosti me surditate præpeditam, ne ex animi desiderio horum compos fiam: Tu mihi (per tua merita obtestor) auditum à Deo impetra; apud quem sic gratia vales. In te spes mea fra est; nec enim præter te alium habeo, ad quem confugiam: & ecce semel absoluta sic oratione, & B. P. Ignatij osculata effigie, auribusque admota, domo exit, eadem etiamnum, qua prius, surditate laborans: sed simul ac templum ingreditur, (res mira!) concionatorem, sacerdotes sacrum celebrantes, & inter confitendum confessarium suum, submissa quantumuis voce loquentem, exaudit. Cuius rei testes sunt sacerdotes è nostris ij, qui confessiones eius toto hoc anno exceperunt. Atque ecce aliud mirum. Nam templo egressa, ut domum repetat, continuo surditate pristina corripitur, tamque diu ea detinetur, donec ad templum

plum denuo redeat. Hocque miraculum durasse annum iam integrum ipsa testatur, & nos ipsi factis experimur. Quidam denique acerbissimis conscientiae stimulis, animique angoribus exagitatus, cum feminae huius suasu & consilio, nouendialem inedia in honorem B. Ignatij peregisset, eiusque saepe implorasset auxilium, eodem superavit inanem illum, sed vehementissimum pudorem, qui ei criminis cuiusdam, quatuor iam annos integros in confessione supprimendi, causa fuerat. Transacta enim inedia, ita se animo reperit immutatum, ut nullibi consistere posset, donec vni e nostris peccata sua fassus esset; qui tamen nullam antea cum Societatis hominibus consuetudinem habuerat.

COLLEGIUM VBEDANVM.

INSTITUTA hic Sacerdotum & Scholasticorum Sodalitas, quibus id curae demandatum est, ut vinctos in custodiis, in nosocomiis aegros, omnes per urbem egentes inuisant, solentur & subleuent. Ex ea insignis speratur utilitas. Cetera communia.

COLLEGIUM FRENENSE.

DISSIDIUM inter primarias duas familias, nostrorum opera, tempestiuè sublatum. Etenim paucos post dies, alterius ex illis familiae caput è vita

è vita

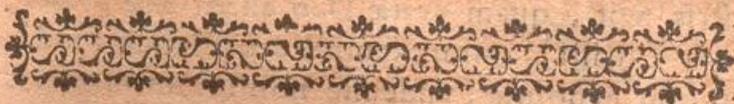
è vita discessit. Quo proinde exemplo cauti pacem
 exeperunt alij dissidentes, concordiamque tueri.
 Sacellum Sancti Antonij (antiquissimum huius
 oppidi templum) & imago verustate, neglectuque
 squalentia, pristino nitore à nostris restituta, po-
 puliq; erga diuum ipsum renouatum studium: die
 enim S. Antonio sacro, imago eius prælara suppli-
 cationi solenni per oppidū, prosequente omni cle-
 ro, additoque ad celebritatem concentu musico. A
 templo igitur nostro, in sacellum vsque suum de-
 portata est, vbi res diuina apparatus magno cele-
 brata, concioque habita. Datum Sodalitati Virgi-
 nis initium. Ceterum Bexarensium Ducis rogatu
 oppida aliquot peragrata: è quibus duo intestinas,
 quas multos iam annos inter se, suosque oppida-
 nos alebant, inimicitias deposuerunt.

Duo Lerenam profecti fontes totidem feminas,
 contumaces Mahumetanæ perfidiæ sectatrices,
 sibi traditas, eò resipiscentiæ ac præteritorum de-
 testationis deduxerunt, vt Mahumete relicto, ad
 Christum, veramque religionem salubri consilio
 redierint, earumque altera coniugem, eidem gene-
 ri supplicij iam adiudicatum, suam in sententiam
 pertraxerit; Deo nimirum nostrorum verbis po-
 tius, quàm aliorum ex sacris familiis religiosorum
 (quibus tredecim eiusdem criminis rei, eadem pœ-
 na plectendi, sed dissimili euentu commissi fue-
 rant) vim addente, vt ex Lerenensium animis falsa
 illa, sed inueterata diu opinio stirpitus euellere-
 tur; nostros nimirum ex illuminatorum numero esse;
 sic eos vulgus appellabat, qui aliquot ante annos
 simulate religionis, ac fucate sanctitatis prætextu,
 nefanda ibi perpetrarant scelera, tandemque pro-
 diti, ignominioso fuerant capitis supplicio affecti.

R E S I

RESIDENTIA ANTIQUARIENSIS.

VNIVERSA ciuitatis huius nobilitas odiis intestinis, turpi exemplo, nec sine maximæ fragis periculo distracta, nostrorum arbitratu in pacem concordiamque redijt. Etenim viri factionis vtriusque præcipui in templum nostrum conuenientes, dextras reliquorum nomine coniunxerunt. Eorum, quos precariò vitare pudet, extrema quæque patientium, inopiæ subuentum; corrogata in eam rem à ditioribus pecuniâ.

PROVINCIA SARDINIÆ.

SVNT in hac Prouincia socij criciter centum & triginta, è quibus Sacerdotes quadraginta tres; Scholastici totidem; Qui domesticis negotiis attendunt quinquaginta: distributi; in Collegia quatuor, Domum Probationis vnam. In Collegio Sassaritano quinque supra quadraginta. In Salariitano fere quadraginta. In Valleclesiensi & Alguarenfi vtrobique decem. Adsciti in Societatem octo: duo ex hac vita discesserunt.

N COLLE-